

10 הסודות שהקב"ן לא יספר לילד שלכם (וגם לא לכם!)

רוב הקב"נים בצה"ל הינם אנשי מקצוע טובים ומוכשרים ואני גאה על כך שבעצמי הייתי קב"ן. עם זאת, המערכת בה הם עובדים וסוג התפקיד, לא מאפשרים להם לעשות הערכה טובה מספיק, מקיפה מספיק ונכונה של מצבו הרגשי והאישי של החייל או המלש"ב (מועמדים לשרות צבאי).

כתוצאה מכך, לעיתים קרובת המערכת נכשלת בניסיון להעריך נכון מי יכול לשרת ומי לא ובאיזה סוג של תפקיד או תנאים החייל יכול או לא לעמוד.

הרשו לי לשתף אתכם ב 10 הסודות אף קב"ן לא יספר לכם. אחר כך אסביר לכם איך ניתן להתמודד עם מצבים בהם הצבא טועה בהערכה של החייל או המלש"ב.

להלן 10 הסודות שאף קב"ן לא ימחר לספר:

1. רוב הקב"נים בצה"ל הם עובדים סוציאלים.

כן. טעות נפוצה בקרב רוב ההורים של החיילים או המלש"בים והחיילים עצמם היא שהקב"נים בצה"ל כולם פסיכולוגים או פסיכיאטרים ולא כך. אין בכך כל רע. עבודה סוציאלית הינו מקצוע חשוב ומכובד (אני עצמי עובד סוציאלי) ולעובדים הסוציאליים הידע והיכולת להעריך את מצבו של החייל – בתנאי שהם עוסקים בעבודה סוציאלית ובהמשך אסביר למה הכוונה.

2. הקב"ן בצבא הוא הבודק ראשון את החייל או את המלש"ב.

חיילים ומלש"בים רבים סבורים כי הם יכולים להיכנס ישירות לפסיכיאטר ובכלל, לעיתים לא מבדילים בין בעלי המקצוע השונים. התהליך הוא אחר: כאשר יש בקשה של החייל או המלש"ב או קיימת התרשמות של המערכת שיש צורך בבדיקה נפשית, אז הוא מופנה לקב"ן. רק לאחר מכן, במידה והוא חושב שיש צורך, מפנה את החייל או את המלש"ב לפסיכיאטר.

3. מיהו מי?

פסיכיאטר הוא רופא שהתמחה בתחום הבריאות הנפשית. על כן, הוא בוחן את מצבו של החייל במושגים רפואיים – לרוב, הוא מסתמך על ספר האבחנות הפסיכיאטריות (DSM 5) הבנוי מרשימה של תופעות פסיכיאטריות והסימפטומים המאפיינים אותן.

עובד סוציאלי הוא איש מקצוע אשר למד עבודה סוציאלית באוניברסיטה (רבים בעלי תואר שני) ומומחיותו מתמקדת ביכולת שלו להסתכל על האדם באופן מערכתי, להעריך את מצוקתו האישית, הרגשית, המשפחתית ולעתים הכלכלית, תוך התייחסות להשפעה של הסביבה בה הוא גדל וחי, על מצבו ועל יכולתו להתמודד עם אתגרי החיים. במילים אחרות, העובד הסוציאלי לא בוחן רק את האדם עצמו אלא מתייחס לאותו אדם בהקשר לכל מעגלי החיים שלו.

כפי שניתן לראות, מדובר בשני מקצועות שונים, בעלי תחומי ידע ומומחיות שונים.

4. קב"נים רבים מתמקדים בהערכה בעלת היבט פסיכיאטרי.

למרות מה שאמרנו על המקצועות השונים, קב"נים רבים עוסקים בהערכה של הבריאות הנפשית של החייל או המלש"ב מההיבט הפסיכיאטרי (האם יש או אין הפרעת אישיות, האם יש או אין סימנים למחלת נפש וכד') ולעתים קרובות לא שמים דגש מספיק, להיבטים הפסיכוסוציאליים של האדם העומד מולם כמו המצב המשפחתי, המצב הסוציאקונומי, קשיים בין אישיים, משברים זמניים, הפרעות קשב וריכוז ועוד.

לצערי, הדבר גורם למצבים רבים בהם קיימת הערכת חסר של הקשיים של הצעירים המגיעים לצבא. במילים אחרות, פעמים רבות נשמע מהקב"ן את המשפט "אתה לא חולה בנפשך ולכן הכל בסדר" כאשר המציאות היא שיש הרבה דברים בחייו של חייל שהם "לא בסדר". רק שהם לא נכנסים לקטגוריה של פרופיל כזה או אחר.

5. ציון קה"ס (קשיי הסתגלות).

ציון קה"ס ניתן על ידי הקב"ן לחיילים או למלש"בים שיש להם קשיים בהסתגלות לצבא. ציון קה"ס משפיע על עצם השרות של החייל ועל סוג השרות. לעתים, כאשר אין מקום לשינוי פרופיל, ציון קה"ס מתאים יכול מאוד לסייע לחייל להשתלב בשרות שהוא יכול לעמוד בו ולהצליח בו.

6. מפגש עם ההורה.

על מנת לעשות הערכה נכונה של המצב הפסיכוסוציאלי של חייל או של נער לפני גיוס, יש חשיבות רבה במפגש (או לכל הפחות שיחה טלפונית) של איש המקצוע עם ההורה.

אמרנו כבר שהיחוד של המקצוע עבודה סוציאלית הוא ביכולת להסתכל על האדם בהקשר של כל המערכות בהם הוא חי - ומה יותר חשוב ומשפיע מהמערכת המשפחתית? איך ניתן לעשות הערכה טובה מספיק של החייל או של צעיר בן 17 לפני גיוס ללא מפגש או שיחה משמעותית עם ההורה?

איך ניתן להבין את מצבו כאשר הוא נמצא בלחץ ולא מצליח להסביר את עצמו? איך ניתן לדעת פרטים על הרקע ההתפתחותי שלו בלי לדבר עם ההורה?

לקב"ן בצבא אין את האפשרות לעשות ביקור בבית החייל, (ביקור כזה נערך על ידי מש"קית ת"ש שהיא חיילת צעירה ללא ההכשרה המקצועית המתאימה וללא ניסיון חיים מספיק). לקב"ן אין זמן להיפגש עם כל הורה ולעתים גם אין לו את האפשרות אף לא לשוחח איתם בטלפון. ללא כל אלה, הערכה שלו פחות שלמה.

7. המפגש עם הקב"ן קצר מדי.

הקב"נים בצה"ל עמוסים עד מאוד. בלית ברירה, הם נדרשים לעתים קרובות לקצר בפגישה בשל העומס הרב והדבר בא על חשבון היכולת שלהם להבין נכון את מצבו של החייל. גם אם הוא מזמן את החייל לפגישה נוספת, פעמים רבות חולף זמן רב עד הפגישה הבאה, הקב"ן לעתים מתחלף, החייל עובד יחידה והרצף נקטע.

8. והקשה מכל: קב"נים רבים הפכו עם הזמן, בלית ברירה, לחסרי אמון בחיילים.

צריך לומר לזכותם של הקב"נים: חיילים רבים מנסים להשתמש בקב"נים על מנת להתחמק משרות או לקבל הקלות שלא מגיעות להם. כתוצאה מכך, חלק גדול מהעבודה של הקב"ן היא לנסות להבין מי אומר אמת ומי "עובד" עליהם. במצב כזה, טבעי שמתפתחת חשדנות וחוסר אמון. הקב"ן מוצא את עצמו לא פעם בעמדה של חוקר ולא של איש טיפול. בתנאים כאלו, קורה לעתים קרובות שדווקא החיילים שיותר זקוקים לו, זוכים לחוסר אמון או חוסר הבנה.

9. תפקידו של הקב"ן לסייע לחיילים במצוקה

זה נשמע ברור וטריוויאלי אבל לצערי, הדבר לעתים נשכח. לאורך השנים שמעתי יותר ויותר חיילים שזכו למשפט כמו: "אתה בסדר, אין לי איך לעזור לך". הדבר קורה כי לקב"ן אין תמיד את הזמן או את הפניות לטפל ולעזור לחייל ומסתפק בהערכה לא תמיד מספיק טובה של מצבו. החייל נותר אם כך, ללא טיפול וסיוע.

10. יש פתרונות: חוות דעת מקצועית של איש מקצוע אזרחי בלתי תלוי.

מהי חוות דעת מקצועית אזרחית?

חוות דעת של עובד סוציאלי מומחה, הבוחנת את מצבו של החייל או המועמד לשרות צבאי, תוך התייחסות מערכתית ומקיפה המביאה בחשבון לא רק את האדם עצמו, אלא גם את סביבתו ומעגלי החיים השונים שלו, ואת השפעתם על מצבו הרגשי והתפקודי ויכולת ההסתגלות שלו לשרות הצבאי.

מהו התהליך?

חוות הדעת נכתבת אחרי ראיון מקיף איתו עם החייל או המלש"ב, ראיון מקיף עם הוריו, עיון בכל המסמכים הרלוונטיים למצבו, בהתאם לצורך גם ביקור בבית החייל או המלש"ב והערכה אינטגרטיבית של כל המידע. חוות הדעת אינה "פתק" אלא מסמך מקיף ומפורט המתאר את הרקע של אותו צעיר, את מעגלי החיים שלו ואת תפקודו הכללי בכל תחומי החיים עד כה. חוות הדעת כוללת כמובן גם דיון במידע, התרשמות מקצועית, מסקנות והמלצות.

מהן היתרונות של חוות הדעת?

לחוות הדעת האזרחית יתרונות רבים:

- ראשית, המפגש מתקיים בקליניקה נעימה ונוחה או בביתו של החייל או המלש"ב, זאת על פי בחירתו (במקום בו הוא מרגיש נוח ובטוח, לעומת הפגישה אצל הקב"ן הצבאי המלחיצה מאוד את החייל).
- המפגש יכול גם לכלול כאמור, ביקור בבית החייל והתרשמות מהסביבה בה הוא חי, כאשר הדבר רלוונטי. (הקב"ן הצבאי אינו רואה את הסביבה הטבעית של החייל)
- המפגש מתקיים בתחילתו יחד עם הוריו אשר מוסיפים לתחושת הביטחון של החייל/המלש"ב ומאפשרים לו להיפתח.
- חוות הדעת מתבססת גם על ראיון עם הורי החייל או הנער, אשר יכולים לספק מידע רב על התפתחותו המוקדמת ועל חייו בכלל, מידע אשר החייל או הנער לא תמיד מסוגלים לתת. ההורים מצליחים הרבה פעמים להסביר את הקשיים טוב יותר מהחייל והמידע הזה חשוב מאוד להערכה. (לקב"ן הצבאי קשה הרבה יותר להגיע למידע מסוג זה, אם בכלל).
- במסגרת המפגש ניתן להתרשם רבות מהדינמיקה משפחתית ומהשפעה על מצבו של החייל, דבר שהקב"ן הצבאי לא יכול לראות.
- המפגש איתי אורך בין שעה וחצי לשעתיים לעומת מפגש של כחצי שעה בלבד בדרך כלל, אצל הקב"ן הצבאי.
- המסמך נכתב בהתאם למבנה ולשפה המקצועית המוכרים ומובנים לקב"ן הצבאי.
- חשוב ביותר: ההערכה והמסקנות מבוססות על אינטגרציה כוללת של כל המידע, ההתרשמות בעת המפגש והערכה מקיפה ומערכתית של מצבו של החייל.

האם הצבא מקבל את חוות הדעת האזרחית?

הניסיון של מאות חוות דעת עד היום מלמד שכן! בסופו של דבר, ההחלטה היא של הצבא, אבל אמרנו כבר שהקב"נים הינם אנשי מקצוע טובים והם יודעים להעריך חוות דעת מקצועית אשר מוסיפה להם לא רק מידע רב שהם לא מצליחים להגיע אליו, אלא גם הסתכלות מקצועית נוספת, שונה ומשלימה ועוזרת להם להגיע להחלטות טובות יותר עבור החייל. **הצלחתי לעזור עד היום למאות חיילים, אולי אוכל לעזור גם לחייל שלכם!**

הורים!

אל תשאירו את בנכם לבד מול המערכת!

צרו קשר עוד היום איתי על מנת לתאם פגישה!

פבלו פרמן

עו"ס מומחה – קב"ן בדימוס'

058-4554141